

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUK ve ERGENLERİN PSİKOSOSYAL ÖZELLİKLERİ

Yaşar ÖZBAY * Mehmet PALANCI **

ÖZET

Bu çalışma üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin varsayıldığından öteye sahip olabilecekleri duygusal ve sosyal problemleri vurgulayabilmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üstün yeteneklilik durumunun sadece zihinsel anlamda normallikten farklılaşmak olarak değil, buna eşlik eden sosyal, duygusal ve kişisel özelliklerinin farklılaşması boyutlarıyla da ele alınması gerekmektedir. Üstün yetenekli çocuk ve ergenler düşünüldüğünden daha çok duygusal ve sosyal uyum problemleri yaşamakta ve sonuçta bu problemlerle yaşamaya devam etmektedir. Problemlilikten kurtulmanın yolu olarak entellektüel anlamda normaliteye uyma ve böylece başa çıkma yolunu seçmektedirler. Çalışma kapsamında son yıllarda gerçekleştirilen araştırmalardan üstün yeteneklilerin yaşadığı yoğun sosyal-duygusal uyum problemlerinin kaynakları ile informal ve formal yardım yaklaşımları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilik, sosyal-duygusal problemlilik, psikolojik danışma

PSYCHOSOCIAL CHARACTERISTICS OF GIFTED CHILDREN AND ADOLESCENTS

ABSTRACT

The aim of this study is to draw attention to both social and emotional needs of the gifted and talented children and adolescents. There is a need of a study which gives importance on the fact that gifted individuals are not only deviant intellectually, but also deviant socially and emotionally when compared to their non-gifted counterparts. Gifted children and adolescents have more social and emotional problems than what they are assumed to have and they eventually continue to live with these problems. They choose to adopt normality intellectually as a way of getting rid of the problems and coping with them. Over the time gifted person tries to hide his or her giftedness for the sake of social acceptance, and in return creativity may disappear. In the scope of this study, it is discussed the source of gifted and talented children's social and emotional problems and formal-informal help approaches from recent research.

Key words: Giftedness, social-emotional problems, counseling

* Prof. Dr. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Beşevler Ankara. yozbay@yahoo.com

** Yrd. Doç. Dr. KTÜ, Fatih Eğitim Fak., Özel Eğitim Bölümü, Trabzon. mpalanca@gmail.com

GİRİŞ

Üstün yeteneklilik bilimsel olarak özel eğitim kapsamında ele alınmış olmasına rağmen birçok toplumda olduğu gibi Türkiye’de de zaman zaman ikinci planda kaldığı ve sınırlı bir grup için verilen lüks uygulamalar olarak nitelendirildiği görülmektedir. Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi, bunlara yönelik programların oluşturulması ve eğitim içeriklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların yavaş ilerlediği bilinmektedir. Üstün yetenekliliği sadece belli bir alanda üstün yetenek sergileyen, yüksek düzeyde yaratıcı özelliklere sahip, belli bir görev alanında ödev sebatkârlığına sahip ve genel kanı olarak üstün entelektüel (IQ) beceri sergileme eğilimi olarak ele alınanın sakıncaları ve eksikliği alan yazını çerçevesinde incelenecektir. Son 25-30 yıl içerisinde üstün yetenekli çocukların duygusal özellikleri üzerinde araştırma ilgisinin arttığı (Hymer vd., 2009; Routledge, 2006) görülmektedir. Özellikle 1980’li yılların başlarında bu alanda başlatılan çalışmalar dikkat çekmektedir. Bu yıllara kadar üstün yetenekliler konusunda belli ön yargıların ve kalıplaşmış düşüncelerin hakim olduğu bilinmektedir. Üstün yeteneklilere atfedilen özellikler arasında fiziksel olarak zayıf, hastalıklı ve sosyal olarak içe dönük gibi nitelemeler yer almaktaydı. Çoğu zaman bazı akıl hastalıklarının üstün yeteneklilikle birlikte ele alındığını görmek mümkündür (Kelly ve Jordan, 1990; Winner, 1997). Bu yaklaşımlar aynı zamanda Terman’ın dahilik konusundaki önceki çalışmalarıyla da çelişir durumdaydı. Son yıllara kadar bu çelişkilerin çözüm beklediği görülmektedir.

Bu çerçevede çoğu eğitimci, danışman ve psikolog gelişimin sosyal, bilişsel ve duygusal yönlerinin etkileşimini belirtse de, üstün yetenekliler konusunda yapılan programların sosyal ve duygusal yönünün göz ardı edildiği söylenebilir (Carter, 1986; Roedell, 1984). Günümüzde üstün yeteneklilere yönelik geliştirilen yardım programlarının; kişisel streslilik, sosyal uyum problemleri, yalnızlık, benlik kavramı karmaşası, mesleki seçim zorluğu, akran baskısı ve mükemmeliyetçilik gibi alanlar üzerinde yoğunlaştığı bilinmektedir (Kelly ve Jordan, 1990; Levine ve Tucker, 1986; Renzuli, 1989).

Son zamanlarda üstün yeteneklilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çoğunlukla bilişsel içerikli programlar düzenlenmiştir. Genellikle yaz programları olarak ortaya çıkan bu programlarda kişiler arası ilişkiler ve sosyal gelişim üzerinde durulmaktadır. Programda yer alan sosyal aktivitelerden bazılarında grup dinamikleri yaşantısal olarak ele alınmıştır. Grup etkileşimi ile bir taraftan özel yetenek alanlarında bilgi ve beceri kazandırılırken diğer taraftan sosyal beceriler ve benlik saygısını artıracak içeriklerin sunulması yoluna gidilmektedir. Bu programlarda ayrıca kişiler arası iletişimin yanında, grup içi ve gruplar arası işbirliği ve yarışmalar da yer almaktadır. Bu programlarda; kendi kendini yönetme, değerlendirme ve davranış değişikliği

teşvik edilmektedir. Böylece üstün yeteneklilere grup içerisinde saygı ve güven aşısı yapılarak, üretken sonuçlar almalarına ve sergiledikleri davranışlarının sorumluluğunu almalarına yönelik eğiliminin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır (Barnette, 1989). Üstün yetenekli çocukların güçlü ve zayıf yönlerinin yönlerini görülebilmesi üstün yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Üstün yetenekli çocuklar bir veya birkaç alanda çok yüksek becerilere sahip olabilirler ancak sosyal ilişkiler, sanat veya motor beceriler konusunda yaşitlarının hatta bazen yaşitlarının dahi gerisinde gelişim gösterebilirler (Dağlıoğlu, 2010).

Kişiler Arası İlişkiler

Üstün yetenekli çocukların incinebilirlik düzeyleri üstün yeteneklilik düzeyleriyle birlikte artar. Böylece daha çok sosyal ve duygusal risk yaşamaları söz konusudur. Üstün yetenekli kişilerin bakış açılarını anlamak pek kolay değildir. Üstün yetenekliler dünyayı bütün ilişkiselliği içerisinde bütüncül olarak algırlar. Yaşadıklarının çoğunu içselleştirirler ve yaşanan ile hayal edilen arasındaki farkı ayırt edebilmeleri bazen güçleşir. Hayal kırıklığıyla karşılaştıklarında bunu yoğun içsel üzüntü olarak yaşarlar. Haksızlığı anlamakta zorluk çekerler ve kolayca depresif olmaya eğilimlidirler. Mutlu olduklarında ise bunu yoğun ve belirgin olarak yaşarlar (Buescher, 1985). Tüm bu faktörler üstün yetenekliler ve geliştirecekleri kişiler arası ilişkiler üzerinde büyük etkilere sahiptirler. Dünyayı ve etraflarında olup bitenleri olduğu gibi kabul edemediklerinden kişiler arası ilişkilerde uyumsuzluk yaşama oranları çoğunlukla daha yüksektir.

Üstün yetenekli çocukların problemliliklerini değerlendirmeye ve fark etmeye yönelik yüksek içgörü düzeylerinin problemliliği algılama şekline etki ettiği bilinmektedir. Normal popülasyona oranla problemin tanımlanma biçiminin farklılık gösterebileceği ve çözüm sürecine yönelik aceleci yaklaşımlara daha sık başvurulabileceği bilinmektedir (Hymer vd., 2009).

Yalnızlık

Üstün yeteneklilerin genelde sosyal ve duygusal olarak yaşadıkları bilinen diğer bir problem ise yalnızlıktır. Orta düzeyde üstün yeteneklilerin arkadaşları arasında popüler olma özelliklerine rağmen, ileri düzeyde entelektüel yeteneklere sahip olan yetenekliler uygun arkadaşlık ilişkileri geliştirmekte zorlanırlar. Olayları herkesten daha farklı algılama, belli bir konu üzerinde yüksek farkındalık, daha çok yüzleştirici olma, keskin tepkiler verme ve talepkar olma gibi özellikler bu yalnızlık durumunu destekleyici veya artırıcı olabilir. Sonuçta

diğerleri ile olumlu ve yakın arkadaşlıklar kurmak onlar için zorlaşır (Kline ve Meckstroth, 1985).

Diğer taraftan, cevaplanması gereken başka bir soru daha vardır: Yalnızlık üstün yetenekli çocuk tarafından özellikle seçilen istendik bir durum mudur? Veya böyle bir özelliğe doğuştan yatkın mıdır? Strip ve arkadaşları (1991) tarafından yapılan bir çalışmada üstün yeteneklilerin popüler olmaktan çok yakın ve karşılıklı ilişkilere dayalı bir yaşam beklentisine sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Yakın ve anlamlı kişiler arası ilişkilerin üstün yeteneklilerin yaşam tatmini için öncelikli olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, hayatlarında bu kadar önem verdikleri söz konusu boyut üzerinde çevresel ve kişisel faktörlere bağlı nedenlerle yeterince başarılı olamazlar.

Duyarlılık

Üstün yeteneklilerin yaşadıkları olaylara yönelik yoğun duyarlılık ve tepkisellik gösterdikleri bilinmektedir. Her hangi bir beklenti onlar için yüksek düzeyde kaygı verici bir problemdir. Bazı durumlarda önerilebilse dahi “üstün körülük” ve geçiştirme onların için imkânsız bir beklentidir. Başkaları tarafından çok önemsiz görünen bir durum üstün yetenekliler tarafından belirgin bir duyarlılığa yol açabilir. Üstün yeteneklilerin bu özellikleri bağlamında başkalarının acılarına karşı daha çok sempati duyabilme ve empatik olabilme becerileri söz konusudur (Delisle, 1985). Başkalarına olanları kolayca kendilerine olmuş gibi algılayabilirler. Bu duyarlılığın olumsuz etkilerinden kurtulabilmek için onlara başkalarının dünyayı kendilerinmiş gibi algıladıklarının bir şekilde öğretilmesi gereklidir (Kline ve Meckstroth, 1985).

Diğer önemli bir duyarlılık alanı ahlaki yargılarla ilişkilidir. Üstün yetenekli öğrencilerin ahlaki gelişimlerinin yaşlarına göre daha fazla geliştiği söylenebilir. Küçük yaşlar da iken dahi yüksek ahlaki duyarlılık sergilerler (Hökeleki ve Gündüz, 2004). Bunu başarmak yardım hizmetlerini sunanlar için çok kolay değildir. Çünkü bazı durumlarda, farklı olarak kabul edilen özelliklerin, düşünce aykırılığının ve bilişsel fonksiyonelliğin diğer bireylere oranla olumsuz şekilde sistemleşmiş olması söz konusudur. Doğruluk, onur, merhamet ve adalet gibi davranışların en parlak ve en iyi olanlarda zekâ ile birlikte olması beklenir. Üstün yetenekli bireyler normal bireylerden daha çabuk ve daha şüpheli bir şekilde doğruyu görebilirler ve doğruyu görmeleri için doğruyu yapmaları gerekir (Hallan ve Kaufman, 1991). Duyarlılıklarının yüksekliği nedeniyle olaylar ve yöneltilen tepkilerin tutarsızlığını veya başkalarının bu tür durumlarda izledikleri yolları sunabilmek güçtür. Sonuçta üstün yeteneklileri oldukları gibi kabul edip,

ebeveyn, öğretmen ve akranları tarafından desteklenmelerini sağlayacak bir ortamı oluşturmanın oldukça önemli olacağı değerlendirilebilir.

Duygusal zekâ düzeyleri ve empatik becerilerinin gelişimi ile ilgili ayrıcalıklar bu çocuklarla ilişkide bulunan bireylerce önemsenmelidir. Üstün yeteneklilerin “duygusal okur-yazarlık” düzeylerinin yüksek olması ilişkide buldukları insanların daha hassas davranmalarını gerektirebilir. Bu nedenle sürekli iletişim içinde bulunan ebeveyn ve eğitimcilerin iletişim becerilerini geliştirmeleri önemlidir (Lovecky, 2009).

Benlik Saygısı

Üstün yetenekliler üzerindeki gerçekleştirilen araştırmaların önemli bir kısmını benlik kavramı veya saygısı üzerinde durduğu görülmektedir. Benlik kavramı, bireyin etrafında olup bitenleri algılamada, yorumlamada ve onlara tepkide bulunmada araya girici bilişsel sistemidir (Colangelo ve Colangelo, 1991). Benlik kavramı kendilik algılamalarını ve kendini değerlendirmeyi içerir. Düşünülmesi gereken nokta başkalarının ve üstün yeteneklilerin kendilerine yönelttikleri tutumların niteliğidir. Üstün yetenekliler kendileri değerlendirme sürecinde karmaşık duygu ve düşüncelere sahiptirler. Üstün yetenekli olarak görülmek konusunda olumlu bir hoşnutluğa sahipken, üstün yetenekli olmayanların ve öğretmenlerinin kendileri hakkında olumsuz bir bakış açısı sergilediklerini düşünürler (Janos vd., 1985). Ergen üstün yetenekliler üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada bunu destekler niteliktedir. Üstün yeteneklilerin kişisel gelişim özellikleri ve akademik açıdan kendilerini olumlu değerlendirirken, sosyal ve akran ilişkileri açısından olumsuz gördüklerini ortaya koymuştur (Kerr, 1985).

Üstün yetenekli bireylerde farklılaşan benlik saygısı düzeyinin; duyusallık, sınav kaygısı, mükemmeliyetçilik ve problem çözme becerilerine yönelik tutumlar üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Normal popülasyondan farklı olacak şekilde ilgili olduğu kadar ilgisiz pek çok yaşam faktörünün benlik saygısına yönelik algıyı olumsuz etkileyebileceği değerlendirilmiştir (Mısırlı ve Özbay, 2003).

Roedell (1984) gelişimsel tutarsızlıkların ve eksikliklerin üstün yeteneklilerde yetersizlik algılamalarına yol açtığını belirtir. Üstün yeteneklilerin analitik şüphecilikleri bazen kendi benlik algılamalarına da yönelebilir. Dengesiz gelişim, uygun olmayan beklentiler düşük benlik saygısına yol açar ve kişinin psikososyal yaşamı bunlardan etkilenir. İnfomal yardım ve profesyonel danışmanlık ile üstün yetenekliler gerçekçi benlik saygısına kavuşabilirler. Bunu gerçekleştirmenin yolu öncelikle yeteneklerine dayalı öz gücün tesis

edilmesinden geçmektedir. Ebeveynler, öğretmenler ve profesyonel yardım hizmetlerini yürüten farklı uzmanların bu gruptaki bireylere gerçekçi beklentiler oluşturma, ilgileri geliştirme ve yetenekleri gerçekçi şekilde değerlendirmeye yönelik tutarlı yansımalar oluşturma faydalı olabilecektir (Delisle, 1991; Steawart, 1986). Ayrıca grupla psikolojik danışmanın olumlu benlik saygısının geliştirilmesinde önemli olabileceği vurgulanmaktadır. Grup ortamı üstün yeteneklilerin kendilerini nasıl algıladıkları ve başkalarının nasıl algıladıklarını öğrenmeleri açısından uygun bir yaşantı ortamı sunmaktadır (Colangelo ve Colangelo, 1991).

Mükemmeliyetçilik

Birçok üstün yetenekli kendilerine ulaşılması zor amaç ve hedefler saptayarak kendilerini mükemmel olmaya zorlarlar. Bu dışsal taleplerden daha çok içsel baskı olarak ortaya çıkar. Oldukça gelişmiş hayal güçlerini kullanarak sıra dışı ürünler ortaya koyma konusunda yönelimlidirler ve yaptıklarını her zaman en mükemmel olanlarla kıyaslarlar (Perrone, 1983). Kendilerine profesyonel standartlar belirlerler ve beceri geliştirme sürecinde sabırsızdırlar.

Mükemmeliyetçilik olumlu ve olumsuz açıdan değerlendirilebilir. Olumlu olarak, mükemmeliyetçilik daha yüksek başarı için enerji sağlayabilir. Bu tür mükemmeliyetçilik orta düzey olarak kabul edilir ve buna çoğunlukla kaygı eşlik etmez. Bu aynı zamanda göreve bağlılık ve sebat açısından istenilen bir durumdur. Burada olumsuz olan, üstün yeteneklilerin dışsal kriterler açısından üstün başarı gösterebilirler de, içsel olarak kendilerini başarısız olarak algılama eğilimi taşımalarıdır. Mükemmeliyetçilikleri algılanan başarısızlığa karşı çaresizlik sergilemelerine yol açtığına, düşük benlik saygısı ve etkin olamayan problem çözme becerileri ile oluşan olumsuzluk pekişmektedir. Diğer taraftan, şayet mükemmeliyetçilik ustalaşma yönelik olursa, bu özellik yaratıcı sonuçlar almaya hizmet eder (Takacs, 1986).

Mükemmeliyetçilik düzeyi yükselen üstün yeteneklilerin orta ve düşük düzeydeki mükemmeliyetçi üstün yeteneklilere oranla daha fazla kuruntu, duyusallık, sınav kaygısı ve ebeveynleri ile çatışma yaşadığı bulunmuştur. Cinsiyete bağlı olarak kız üstün yeteneklilerde mükemmeliyetçilik (Mısırlı ve Özbay, 2003) kişilik imajı, benlik sunumu ve mesleki yönelimlerinde akranlarına oranla daha fazla ırdeleyici ve hatasız davranma eğilimi gösterdikleri (Pfeiffer, 2008) söylenebilir.

Duygusal Gelişim

Üstün yeteneklilerin duygusal gelişimlerinin önemli bir özelliği duygusal yoğunluk ve duyarlılıktır. Bu özellik bazen gizli bazen ise açıkça sergilenir. Ergenlerin duygusal gelişimleri üzerinde yapılan bir araştırmada üstün yeteneklilerin büyük bir çoğunluğu dışsal ödüllü başarıya ve tanınmaya kapalı olduğu, bunun yerine içe bakış ve duygusal farkındalıklarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur (Ward, 1985). İçe dönük duygusal gelişim aşırı kendinde odaklaşma ve benmerkezci olmaktan uzaktır. Bunun yerine kişinin kendi gerçek beninin farkında olmayı, duyguların ve düşüncelerin farkında olmayı, başkalarına karşı empatik olmayı, araştırma, sorgulama, içsel diyalog ve öz düzeltici yargılamalarda odaklaşmayı içerir.

İntihar

Sosyal yalıtım, nörotik mükemmeliyetçilik, yüksek duygusal duyarlılık, kendini ve problemliliği algılamaya yönelik derin içgörü üstün yeteneklilerin intihar etmesine yönelik eğilim üzerinde etkili olabilir (Heller vd., 2000). Özellikle ergenlik döneminde bu riskin söz konusu grup için değerlendirilmesi gereklidir. Yine de bu grubun normal popülasyondan farklı olacak şekilde intihar etmeye yönelik bir eğilim farkı taşıyıp taşımadığına ilişkin yargı oluşturabilecek kadar araştırma bulgusu mevcut değildir.

Yüksek Streslilik

Üstün yetenekli öğrencilerin genel kaygı ve stres düzeylerinin yüksek olduğu bilinmektedir. Bu nedenle sunulacak stres yönetim yardım çabalarının bu grup için önemsenmesi gereklidir. Kendilerini kontrol edebilmeye ve sorumluluklarını karşılayabilmeye uygun bir yönetim yapılandırmasının gerekliliği belirtilmektedir. Olumsuz otomatik düşüncelerin yoğunluğu da bu grup için gözetilmesi gereken bir diğer olumsuz başa çıkma boyutudur (Haller vd., 2000).

Üstün yeteneklilerde yükselen meta-bilişsel boyut, başa çıkma becerilerine yönelik alternatifleri seçme ve aktif başa çıkma çabalarını tercih etmeye yönelik eğilimi artırabilmektedir. Ancak gelişen bu bilişsel performans bazı durumlarda sezgisel olmaya yönelik ilgi ve seçimleri de artırabilmektedir. Sosyal ilişkilerde sezgisel olma ve buna bağlı yorumlar geliştirme başa çıkma sürecindeki bilişsel değerlendirme performansını olumsuz etkileyebilmektedir. Sezgisel eğilimler ve öngörülerin sıklıkla kullanılmasının stresle başa çıkma sürecini etkileyebileceği göz ardı edilmemelidir (Unwin, 2005).

Risk Alma Davranışları

Uygun düzeyde ayarlanmış risk alma davranışları akademik eğitim ve kariyer planlama için gerekli görülebilir. Bu davranış aslında aktif gelişim sergilemenin bir parçası olarak da değerlendirilebilir. Fakat üstün yeteneklilerin çoğunlukla yarar veya zararını fazla hesaplamadan risk almaları, ihtiyaçlarını ve öncelikleri değerlendirmemeleri, kendilerini gerçekçi değerlendirmemeleri ve bu konudaki tecrübeleri fazla irdelemeden hareket etmeleri sakınca oluşturabilir (Davids ve Rimm, 2004). Risk alma davranışları anti sosyal tutumlar sergileme eğilimini artırarak üstün yeteneklileri zorlayıcı tutumlar üretebilir (Colangelo ve Davids, 2003).

Mesleki kararlılık ve kariyer planlama sürecinde telafi edilemeyecek şekilde gelişebilecek tutarsız talepler ve tercihlerin olabileceği bilinmektedir. Bazen risk almak olarak değerlendirilebilecek bu tutumların kaynak ve gerekçelerinin doğru anlaşılabilmesi önemlidir (Pfeiffer, 2008).

Aile Problemleri ve Rehberliği

Üstün yetenekli bir çocuğa sahip olmanın aileler için getireceği sorumluluklar ve yaşantı farklılıkları değerlendirilmektedir. Bu gruptaki öğrencilerin ailelerinin de düzenli psikolojik yardım alması önerilmektedir. Çocuklarını motive etme uygunlukları, disiplin kurma eğilimleri, dinleme becerileri, eğitimlerine katılma ve diğer ebeveynlere göre çocuklarına daha fazla zaman ayırma gibi konularda okul danışmanlarının ailelere rehberlik yapmaları gereklidir. Aile dinamiklerini geliştirme, gelişime açık olma ve üstün yetenekli öğrencilerin psiko-sosyal ihtiyaçlarını gerçekçi gözetme gibi psiko-sosyal beklentilerin uygun karşılanabilmesi gereklidir (Colangelo ve Davids, 2003).

Kariyer Planlama ve Cinsiyet Farklılıkları

Sosyal özellikler, iletişim becerileri, zekâ düzeyleri ve cinsiyet diğer bireylerden farklı olacak şekilde üstün yeteneklilerin meslek seçimleri ve kariyer planlamalarında ayrıca önem kazanmaktadır. Örneğin bayan üstün yeteneklilerin erkeklere oranla fen bilimler ve teknik bilimlere yönelik ilgilerinin düşüklüğü bilinmektedir (Heller vd., 2000; Davids ve Rimm, 2004). Kızların matematik ve bilimsel bağlamdaki bilgilerini uygulama becerilerinin erkeklere oranla daha düşük olduğu bir diğer araştırma bulgusudur (Davaslıgil, 2004). Üstün yeteneklilerin meslek seçimi ve kariyer danışmanlığında özel yetenekler, kişisel amaçlılık ve toplumsal beklenti uygunluğu fazlasıyla gözetilebilmelidir (Cutts ve Moseley, 2001). Özelleşmiş ilgi bir tek şeyle sürekli ilgilenme eğilimi, belirgin

olmayan amaçlar, sosyalliği zorlayıcı tutumlar (geç karar verme veya karar değişikliği), mutlaka başarılı olma arzusu ve yüksek (ego tatminine yönelik) kariyer beklentisinin karar verme sürecine yönelik baskısı değerlendirilmelidir. Kulaksızoğlu ve Otrar (2004) araştırmalarında orta öğretim düzeyindeki erkek öğrencilerin kızlara oranla mesleki olgunluk düzeylerinin yükselerek farklılaşmasının beklenen bir sonuç olduğunu belirtmektedir. Üstün yetenekliler arasında zor beğeniyor olma, mükemmeliyetçilik, yüksek standartlar taşıma, rekabet arzusu, çok yönlü karar verme becerilerinin eksikliği, zor ve zaman alan konulara yönelme gibi zorluklar tanımlanmıştır. Toplumsal sorumluluğu ve sosyal adalet duygusunun yüksekliğinden dolayı bazı üstün yetenekli ergenlerin mesleğin kazancı ve statüsünü ikinci plana atıp hizmet odaklı mesleklere yöneldikleri görülebilir. Üstün yeteneklilere rehberlik hizmetleri sunanların bu özellikleri dikkate almaları önemli görülmektedir (Kulaksızoğlu ve Otrar, 2004). Bu popülasyonun için multi-disipliner çalışmalara yönelik becerilerin varlığı ve eğitsel-toplumsal taleplerin buluşturulması için incelenmeye değer bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

Başarısızlık

Beklentilerden farklı olacak şekilde özellikle kişisel ve psiko-sosyal ihtiyaçları okulun karşılamasından kaynaklanan güçlükler üstün yeteneklilerin başarısızlığını önemli bir sorun olarak karşımıza çıkarmaktadır. Üstün ve özel öğrenme güçlüğü kavramlarını bir arada düşünmek çok zor olmakla birlikte özel öğrenme güçlüğü nedeniyle kapasitelerini yeterince sergileyemeyen üstün çocuk ya da yetişkin sayısı azımsanmayacak ölçüdedir (Özkardeş, 2004). Homojen grup etkisi, uygun olmayan aile ve çevre beklentileri, okul ve program yetersizliği ile kişi içi faktörlerin akademik başarısızlığa yönelik etkilerinin giderilebilmesi üstün yeteneklilere yönelik önemli bir eğitsel rehberlik işlevi olarak kullanılabilir (Heller vd., 2000). Akademik başarı beklentilerinin yüksek olduğu bu grup için verimlilik düzeyi ve kaynakların en üst düzeyde kullanılmasına yönelik eğitsel danışmanlık hizmetleri önemsenmelidir. Belirgin öğrenme güçlüğü yaşanan alanlara, eğitim uygulamalarına ve kariyer planlama sürecine yönelik zorluklar gözlemlendiğinde bireysel çabaların varlığı ile yetinmeyip, destekleyici eğitim ve danışmanlık uygulamaları sunulabilir. Her koşulda ve her alanda başarılı olunabileceğine yönelik beklentiler doğru olmadığı bilinmeli, aileye ve eğitimcilere bu aşılabilir. Üstün yetenekli bireylerin her koşulda problemlerini kavrama ve çözme becerilerinin de çok gelişmiş olduğunu kabul etmek yanıltıcı olabilir. Ataman (2000) Üstün yetenekli çocukların başarılarının önemsenmesi ve desteklenmesi gerekli olduğunu belirtmektedir. Çocukların başarı beklentilerine

yönelik tepkiler duyarlılık taşımalıdır. Üstün yeteneklilerin ilgi ve yeteneklerine uygun, alternatif alanlarda gelişim ve performanslarını sergileyebilecekleri uğraşlar desteklenmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir.

Üstün yeteneklilerin duygusal gelişimleri üzerinde cinsiyet farklılıklarının olduğu araştırmalarda ortaya konmaktadır. Kline ve Short (1991) araştırmalarında ergenlik yıllarına kadar kızların sosyal ve duygusal olarak kendilerini daha güvende hissettiklerini bulmuşlardır. 12-14 yaşlarından sonra ise kızların benlik saygılarında önemli bir düşüş olduğunu belirtmektedirler. Buna neden olarak, kendilik beklentileri ile toplumun kendilerine sundukları toplumsal roller arasındaki farklılık gösterilir. Üstün yetenekli ergen kızların üstün ve özel yeteneklerini daha fazla gizleme yoluna gittikleri araştırmanın bir diğer bulgusudur.

Yardım ve Destek Çalışmaları

Üstün yeteneklilerin sosyal-duygusal yönlerini geliştirmek amacıyla günümüz dünyasında farklı birçok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. Gelişimsel açıdan, üstün yetenekliler entelektüel ve psikolojik potansiyellerine gerekli verimlilikte ulaşabilmeleri için özel ilgi ve bakıma ihtiyaç duymaktadırlar.

Betts ve Neihart (1985) üstün yeteneklilerin sosyal ve duygusal gelişim alanlarını yedi kategoride listelemişlerdir:

1. Kendinin farkında olma, anlama ve kabul etme
2. Başkalarının farkında olma, anlama ve kabul etme
3. Kişiler arası beceriler
 - a. İletişim becerileri
 - b. Görüşme becerileri
 - c. Tartışma becerileri ve
 - d. Çatışma yönetim becerileri
4. Grup süreci ve etkileşim becerileri
5. Yaratıcılık
 - a. Yaratıcı düşünme
 - b. Gevşeme ve görsel hayal
6. Üstün yetenekliliğin problemleri
7. Geliştirici çevre ve insanlar.

Yazarlar bu kategorilerin içeriğini sosyal ve duygusal gelişimi sağlamaya dönük olarak farklı aktivitelerle doldurmaya çalışmışlardır. Bu aktivitelerin yedi aşamada gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir. Bunlar: (a) okuma-kendi tanımlamaya ilişkin kendilik gözlemi, (b) ihtiyaç değerlendirmesi, (c) sportif

hedefler belirleme, (d) geleceğe yönelik (mesleki) hayal, (e) üstün yetenekli olma konusunda analitik ve eleştirel çalışmalar, (f) benliğe yolculuk ve (g) güç bombardımanı.

Bu aktiviteler ve özellikler üzerinde durmak derinliğine üstün yeteneklinin sosyal ve duygusal problemleri üzerinde durmaya yardımcıdır. Böylece potansiyellerine ilişkin daha fazla içgörü kazanma ve kendilerini sosyal olarak daha rahat hissedebilme becerisini geliştirirler. Bunları başarmak için sürekli uygun atmosfer ve destek sistemlerine ihtiyaçları vardır.

Gelişimsel olarak üstün yetenekliler akranlarına göre düzey ve yoğunluk açısından farklılaşan uyum sorunları yaşarlar. Üstün yetenekli, zaman içerisinde sosyal açıdan aldığı kararların sonucu olarak kendisini sosyal olarak rahat hissetmeyecektir. Örneğin, 5 yaşında düzgün okuyabilen biri akranlarının bunu başaramadığının kolayca farkına varacaktır. Yine on yaşında, grup dinamiklerini daha iyi kavrayan biri, arkadaşlarının gürültülü ve uygun olmayan sözcüklerle birbirleriyle konuşmalarından kendini soyutlama yoluna gidebilecektir.

Çocukluktan ergenliğe geçildiğinde, duygusal ihtiyaçlar daha fazla önem kazanır. Bu süreçte olumsuz mükemmeliyetçilik olarak adlandırılan bir karmaşa yaşarlar. Başarı için üstünlük duyguları henüz aşağılık duygularından tam olarak soyutlanmamıştır (Strip vd., 1991). Bu karmaşa sonucu kendilerini istenilmeyen biri olarak algırlar. Bu durum bazen üstün yeteneklilikleri kendilerine psiko-sosyal açıdan zarar verecek bir yönelime taşıyabilir. Özellikle ergen kızlar için bu durum öz-tahripçi davranışlara da götürebilir. İntihar ve yeme bozuklukları (anorexia ve bulimia) gibi sonuçlar gözlenebilir. Sonuç olarak, duygusal ihtiyaçların karşılanması kaçınılmaz ve çoğu zaman başka sosyal desteklerle birlikte sağlanması gerekmektedir (Manaster, 1983).

Ergenliğin ilk zamanlarındaki yoğun fizyolojik değişimlere rağmen, bu evredeki ergenlerin ihtiyaçları daha çok sosyal içeriklidir. Bir taraftan akran gruplarıyla yeni ilişkiler geliştirilmesi gerekirken, diğer taraftan yetişkin yaşamının kabulleri de beraberinde gelir. Bu evrede yaşanan sorunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Gerçek bağımsızlığı yaşama
2. Başarılı kendi yönelimli somut yaşantılar
3. Yetişkin ve lider modellerinin kazanılması
4. Yetişkinlerin sunduğunun ötesinde kendini tanımlama
5. Sosyal sınırları test etme
6. Yetişkinler ve akranlar tarafından ciddiye alınma
7. Gerçek yaşama dönük beceriler geliştirme
8. Ergenliğin doğasına ilişkin gerçeklerin bilgisini edinme.

Psiko-sosyal taleplerdeki değişim ergenlik açmazı olarak nitelendirilir (Buescher, 1985). Ebeveynler ve eğitimciler ergen ilişkilerindeki narsizmi (aşırı kendinde odaklaşma) kolayca fark ederler. Aile, arkadaş ve diğerlerinden önce kendi ihtiyaçlarının tatminini ararlar. Önceliğin kendilerinde aşırı yüklenmesi beraberinde sosyal uyum sorunlarını getirir.

Üstün yeteneklilerin duygusal ve sosyal sorunlarının gelişimsel kaynaklı olsa da, sosyal olgunluk, stresle başa çıkma ve uyum gibi konular gelişimden farklı boyutlarda da ortaya çıkabilir veya daha farklı boyutlardan ele alınmayı gerektirebilir. Bu ergenlerde üstün yeteneklilik dinamiği olarak adlandırılır. Buescher (1985) ergenlikte üstün yetenekliler açısından altı dinamiğin olduğunu belirtir.

1. Sahiplenme: Üstün yetenekli olduğumu kim söylüyor? Bu yaşlarda üstün yeteneklilerin çözümüleme gereken soru veya konuların başında gelir. Bu, kendisine ait yetenek ve becerilerin tanınması ve sahiplenilmesi sürecidir. Geniş anlamda aileden, akranlardan ve toplumdan kabul, uygunluk ve destek sunulması gerekir.
2. Gerilim: Ergenlik yıllarında performans ile kendi beklentileri arasındaki uçurum daha da artar. Mükemmeliyetçilik çocukluk yıllarına göre sosyal beklentiler tarafından daha fazla kristalize edildiği için olumsuz anlamda ele alınır. Yaptıkları hiç bir zaman yapmaları gerekeni karşılamaz. Performansını artırmanın sınırlı yetenek gelişimi ile ilgili olduğunu zamanla kavrar.
3. Risk alma: Yeni riskler almalı mıyım? Yoksa daha güvenli yeni bir yolu mu aramalıyım? Risk alma davranışları üstün yetenekli ergenlerde, olmayanlara göre daha farklı işletilir. Mantıksal sonuçları irdeleme, analitik düşünme, avantaj ve dezavantajları belirleme, yaşanılan anın ve geleceğin sürekli kendi kontrollerinde olmasını isteme gibi faktörler üstün yetenekli ergenlerin aktiviteye ve duruma bağlı risk alma davranışı geliştirmeyi tercih etmelerine neden olur. Bu anlamda kaynakların ve imkânların daha geniş tutulmasıyla eğitimsel ve diğer risk alma davranışları yetenekliliklerine paralel olarak artırılabilir.
4. Başkası beklentisi: Başkalarının beklentilerince zorlanmak mı yoksa kendi ihtiyaçlarıma göre mi hareket etmek? Ergenlikte üstün yetenekliliğe itkeci karar verme (hızlı ve anında) eşlik eder. Üstün yetenekli ergenler sürekli eleştirmeye, yönlendirilmeye ve sosyal destek sunmaya yatkındırlar. Daha çok yetenek daha çok beklentileri ve dışsal müdahaleyi beraberinde getirir.

5. Sabırsızlık: “Bunu hemen tamamlamalıyım!” Üstün yetenekli ergenler belirsizlik ve çözümsüzlük konusunda sabırsızdırlar. Özellikle bu özellik sosyal ilişkilere taşındığında beraberinde uyum sorunlarını ve sosyal soyutlanmayı getirir. Her türlü problemin kendileri veya başkaları tarafından anında çözümünü isterler. Bu sorunlarını çözmek için aile veya akran grup süreçlerinde güvenli ve empatik atmosfer oluşturulması gerekir.
6. Kimlik: Şu anda kim olduğumu kim ve ne belirliyor? Normal ergenlerde doğası gereği karmaşayı beraberinde getiren kimlik sorunu üstün yetenekli ergenlerde daha önemli konu haline gelir. Toplumsal baskılar nedeniyle üstün yetenekli ergenler olgunlaşmamış kimlik duygusuna sahip olurlar. Böylece toplumun beklentisi doğrultusunda erken yetişkin yaşamının rollerini kabullenerek başa çıkmaya çalışırlar. Bu kişilik açısından önemli olduğu gibi mesleki anlamda erken karar verme durumu şeklinde de olumsuz sonuçlanabilir. Potansiyellerini tam olarak geliştirmeden kendilerini kalıplaşmış işlerin içinde bulurlar ve bu durum onlara geleceğe dönük fazlaca imkânlar sunmaz. Bu tür bir kim karmaşası ve tıkanması daha sonraki yetişkin yaşamına olumsuz etkileriyle beraber taşınır.

Yukarıda belirtilen altı konu üstün yetenekli ergenlerin, eğitimciler, ebeveynler, danışman veya başka profesyoneller tarafından değerlendirilmelerinde göz önünde bulundurmaları gereken başlangıç konularıdır. Bunların hepsi aynı anda işlem görmese de, üstün yeteneklilerin 11-12 yaşlarından sonra dinamik yaşantılarını önemli boyutlarını temsil ederler.

SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Üstün yeteneklilerin programlarını hazırlamada entelektüel düzey ve özelliklerinin yanı sıra sosyal ve duygusal özelliklerine göre de planlama ve programlama yapılması gerekmektedir.
2. Kişilik özelliklerinin farklılaşması sonucu, üstün yeteneklilerin motivasyonel düzeyleri ve içerikleri farklılaşmaktadır. Özellikle içsel motivasyon odaklı olmaları olumlu anlamda geliştirilirken, kısmen dışsal motivasyonlu destek ve sosyal yardım sistemini geliştirmenin faydalı olabileceği düşünülmektedir.
3. Erken çocukluk yaşantıları ve saygılı-yetkilendirici ebeveyn stilleri üstün yeteneklilerin olumlu kişilik geliştirmelerine oldukça katkı sağlar.

4. Bütüncül bir yaklaşımla, akademik başarılarının yanında diğer tüm özelliklerinin desteklenmesi, ilgilenilmesi ve korunması bireysel gelişim için önemlidir.
5. Yakınlarının destekleyici tutum ve davranışları üstün yeteneklilerin öz-güven, öz-yeterlik ve başarı motivasyonları üzerinde olumlu etki yapar.
6. Genel olarak üstün yetenekli başarı çocuk ve ergenlerin bağımsızlık, disiplinlilik, sebat, sabır, güçlü irade, amaçlılık, öz-yönelimlilik ve soğukkanlılık özellikleri her zaman göz önünde bulundurulması gerekir.
7. Grup sürecinden faydalanmak ve benlik saygısını artırmak amacıyla grupta danışma hizmetlerinin, yaratıcı drama etkinliklerinin ve psikodramanın kullanılması faydalı olmaktadır. Bunun yanında aile etkileşimi, aile rehberliği ve aile danışmanlığı da üzerinde durulması gereken danışma hizmetleri arasında yer almaktadır.
8. Ergenlere yönelik olarak yapılacak işlerin başında, sosyal destek sisteminin hazır olduğunu hissettirmek ve bunun bir baskı aracı olmasından kaçınmak gerekmektedir. Diğer taraftan üstün yetenekli ergenlerin erken kimlik çözümlenme durumları göz önünde bulundurulmalı, mesleki anlamda olgunlaşmış kararlar vermelerini sağlayıcı önlemler alınmalıdır. Bu önlemler arasında, kaynakların artırımı, çoğul mesleki tercihlerin araştırılması, meslekler hakkında bilgilendirme, danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulması gibi seçenekler yer alabilir.

KAYNAKÇA

- Ataman, A. (2000). Üstün yetenekli Çocuklar. Özel eğitime Giriş. Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Barnette, E.L. (1989). A Model to Meet Emotional and Social Needs of Gifted and Talented Adolescents, *Journal of Counseling and Development*, 67, 525-528.
- Betts, G.T. & Neihart, M.F. (1985). Eight Effective Activities to Enhance the Emotional and Social Development of the Gifted and Talented, *Roeper Review*, 8, 18-23.
- Buescher, T.M. (1986). A Framework for the Understanding the Social and Emotional Development of The Gifted And Talented Adolescents, *Roeper Review*, 8, 10-15
- Carter, K.R. (1986). Evaluating the Consequences of Participating in a Gifted Pullout Program. *Journal for the Education of the Gifted*, 9, 265-275.
- Colonzelo, Z. & Colangelo, N. (1991). Counseling With the Gifted And Talented Students. In N. Colangelo and G.A. Davis, (Eds.). *Handbook of Gifted Education*. Needham Heights, MA: Ally & Bacon.

- Colangelo, N. & Davids, G. (2003). *Handbook of Gifted Education*, Pearson Education, Inc., Boston.
- Cutts, N. E. & Moseley, N. (Çev. İsmail Ersevîm) (2001). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*, Özgür Yayınları, İstanbul.
- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri ve Özellikleri, *Millî Eğitim Dergisi*, 39 (186), 72-84.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Yüksek Matematik Yeteneğinin Erken Kestirimi, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, M.Ü. & Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, ss. 265-283.
- Davids, G.A. & Rimm, S.B. (2004). *Education of the Gifted and Talented*, Pearson Education Inc., Boston.
- Delisle, J.R. (1983). Counseling The Gifted: What We Know and How it Can Help, *Gifted Educational Journal*, 2, 19-21.
- Delisle, J.R. (1985). Counseling Gifted Person: A Lifelong Concern, *Roeper Review*, 8, 5-6.
- Delisle, J.R. (1991). Emotional Needs, Encouragement, And Counseling, *Roeper review*, 13, 17-29.
- Heller, K.A. (2000). *International Handbook of Gifted and Talent*, Elsevier, Boston.
- Hökeleklî, H. , Gündüz, T. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, M. Ü. & Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 131-144.
- Hymer, B., Whitehad, J. & Huxtable, M. (2009). *Gifted Talents and Education*, Wiley-Blackweel, Philedelphia.
- Janos, P.M. , Marwood, K.A., Robinson, N.M., (1985). Friendship Patterns in Highly Intelligent Children”, *Roeper Review*, 8, 46-49.
- Keirouz, K. (1990). Concerns of Parents of Gifted Children: A Research Review, *Gifted Child Quarterly*, 34, 56-63.
- Kelly, K.R. & Jordan, L.K. (1991). Effects of Academic Achievement and Gender on Academic and Social Self-Concept: A Replication Study, *Journal of Counseling and Development*, 69, 173-177.
- Kerr, B.A. (1985). Smart Girls, Gifted Women: Special Guidance Concerns, *Roeper Review*, 8, 30-33.
- Kline, B.A. & Meckstroth, E.A. (1985). Understanding Encouraging the Exceptionally Gifted, *Roeper Review*, 8, 24-30.
- Kline, B.A. & Short, E.B. (1991). Changes in Emotional Resilience: Gifted Adolescent Females, *Roeper Review*, 13, 118-121.
- Kulaksızoğlu, A., Otrar, M. (2004). Fen ve Genel Lise 10. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Olgunluk Düzeyi Bakımından Karşılaştırılması, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, M. Ü. Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 285-300.

- Levine, E.S. & Tucker, S. (1986). Emotional Needs of Gifted Children: A Primary, Phenomenological View, *The Creative Child and Adult Quarterly*, 11, 157-165.
- Louise, P. (2005). *Gifted Young Children*, Allen-Unwin, London.
- Lovecklys, D. (2004). *Different Mind*, Jessica Kinggle Publisher, London.
- Manaster, G.J. (1983). A Framework for the Understanding Gifted Adolescents' Psychological Maladjustment, *Roeper Review*, 5, 70-73.
- Mısırlı, Ö. (2003). Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik Sınav Kaygısı Benlik saygısı Kontrol Odağı Özyeterlik ve Problem Çözme Becerileri İle İncelenmesi, KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Trabzon.
- Özkardeş, O. G. (2004). İki Kere Farklı: Üstün Yetenekli Olan Çocuklarda Özel Öğrenme Güçlüğü Sorunları, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, M. Ü. & Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 333-347.
- Perrone, P.A. (1983). Issues in Social and Emotional Development, *Roeper Review*, 5, 53-64.
- Pfwier, S. I. (2008). *Handbook of Gifted in Children*, Springer, London.
- Powell, P.M. & Haden, T. (1984). The Intellectual and Psychosocial Nature of Extreme Giftedness, *Roeper Review*, 6, 131-133.
- Rodell, W. (1984). Vulnerabilities of Highly Gifted Childre", *Roeper Review*, 6, 127-130.
- Silverman, L.K. (1991). Helping Gifted Girls Reach Their Potential, *Roeper Review*, 13, 122-123.
- Stewart, J.C. (1986). *Counseling Parents of Exceptional Children*. Columbus, OH.: Charles E. Merrill.
- Strip, C., Swassing, R. & Kidder, R. (1991). Female Adolescents Counseling Female Adolescents: A First Step in Emotional Crisis Intervention, *Roeper Review*, 13, 124-128.
- Takacs, C.A. (1986). *Enjoy Your Gifted Child*. Syracuse, NY: Syracuse Univ. Press.
- Wallace, B. & ERIKSON, G. (2006). *Diversity in Gifted Education*, Routledge, New York.
- Ward, V. S. (1985). Giftedness and Personal Development: Theoretical consideration. *Roeper Review*, 8, 6-10.
- Winner, E. (1997). Exceptionally High Intelligence and Schooling, *American Psychologist*, 52(10), 1070-1081.
- Winner, E. (2000). The Origins and Ends of Giftedness, *American Psychologist*, 55(1), 159-169.

EXTENDED ABSTRACT

Despite being scientifically dealt within the scope of special education, giftedness is occasionally of secondary importance in Turkey, among many nations alike, and viewed as luxurious applications granted for a limited group. It is known that, efforts toward determination of gifted children, formation of programs specific to them and development of the educational contents thereof inch forward. Inconvenience and deficiency of dealing with giftedness as a tendency to display superior ability in only a single field, to possess high levels of creative characteristics, sense of duty in a certain assigned position, and in general sense, to display high levels of IQ will be reviewed within the framework of the literature of the respective field. Physically weak, unhealthy, and socially introverted are among the characteristics attributed to gifted persons. It is important to ascertain the stronger and weaker aspects of gifted children for determining the educational needs of gifted children. While gifted children may possess high levels of skill in one, or more than one fields, however they may progress lower in social relations, arts, and motor-skills in comparison to their peers, or even to their minors.

Gifted persons perceive the world as a whole, within all its relational aspect. They internalize so much of their experiences that, such internalization sometimes leads to difficulty in separating the actual and the dream. When they encounter disillusionment, they feel it like an intense internal sadness. It is difficult for them to understand unfairness, and they tend to become depressive quite easily. It is known that, high level of insight of the gifted children toward assessing and discerning their own problematic situation affects the way of sensing the said problematic situation. While way of describing the problem differs in comparison to the normal population, it is also known that, impatient approaches are adopted more often toward the solution process. It is a fact that, gifted persons display intense sensibility and reactance towards what they live. Any kind of an expectation is a highly worrisome problem for them. Despite it may sometimes be advised, "scratchiness" and evasion are impossible expectations for them. What is seen so insignificant to others may arise a significant sensibility in view of the gifted persons. Within the context of these characteristics of the gifted persons, such skills of them as being more sympathetic to the pains of others, and being empathic are also in question. The privilege of them in the development of their intelligence levels, and empathic skills should be regarded by the individuals in contact with such gifted children.

Their high level of “emotional literacy” may cause those in contact with gifted persons act more responsibly.

It is ascertained that, varying levels of self-respect among gifted persons affect their approaches toward affectivity, test anxiety, perfectionism and problem-solving skills. It has been taken into consideration that, apart from the normal population, not only relevant, but also many irrelevant living factors may affect their sense of self-respect negatively. Gifted persons with higher levels of perfectionism encounter with delusion, affectivity, test anxiety, and conflicts with parents more than those with lesser level of perfectionism. In terms of gender, gifted females tend to be more scrutinizing, and do no wrong in comparison with their peers in their approaches towards perfectionism personal image, self-presentation, and professional tendencies.

One of the most significant characteristics of gifted children is emotional intensity and sentimentality. This characteristic is displayed sometimes openly and sometimes secretly. A study conducted on the emotional development of adolescents has found out that a majority of the gifted children are oblivious to success with reward and recognition coming from outside but are more prone to introspection and emotional awareness instead. Inward oriented emotional development is far from being self oriented and egocentric. It rather involves being aware of the real self, emotions and thoughts of the person, being empathetic to others, and focusing on research, inquiry, mental dialogue and self corrective judgments.

It is a well known fact that the gifted students have a high degree of concern and stress. This is why any stress management efforts should be taken into consideration for this particular group. It is therefore necessary that a management should be structured so as to be made appropriate for self control and fulfilling their responsibilities of such group.

It is known that there might develop some inconsistent requests and preferences that may not be compensated during the professional determination and career planning process. It is important that the basis and reasons for such attitudes which might sometimes be evaluated as risk taking are understood correctly. Responsibilities and living differences that might be brought on the families as a result of having children are being evaluated. It is suggested that the families of such student groups should also get psychological support on a regular basis. School councilors should guide the parents in such matters as their suitability for motivating their children, their inclinations for establishing discipline, listening skills, participation in their education and spending more time with their children compared to other parents.

Gifted children are bound to have more varying compliance problems in terms of level and intensity as compared to their peers in development. The gifted children will not feel themselves at ease as a result of the decisions they have taken with respect to social matters in time. For instance a 5 year old child who can read without trouble will be able to easily spot the failure of his/her peer. Again a ten year old kid who perceives the group dynamics in a better way will opt to isolate himself/herself when his/her friends start talking to one another in a noisy and obscene way.

Conclusion and Suggestions

1. Programs intended for the gifted children should be planned and programmed based on their social and emotional characteristics in addition to their intellectual levels and characteristics.
2. Motivational levels and contents of the gifted children are diversified as a result of diversification of their personal characteristics. It is believed that, while such programs are encouraged to be internal motivation oriented, developing a partial outer motivational support and social support system is also beneficial for them.
3. Early childhood life and a model of respect-authorizer oriented parent styles are highly contributive in the positive personal development of the gifted children.
4. With a holistic approach, it is important to support, take interest and protect all other aspects of such children in addition to their academic success for their positive development.
5. Supportive attitudes and behaviors of their relatives made a positive impact on the gifted children's motivation for self confidence, self sufficiency and success.
6. In general such characteristics of the gifted children and adolescents as independency, discipline, perseverance, patience, strong will, goal orientation, self orientation and self possession should always be taken into account.
7. Group counseling services are advised to make use of creative drama events and psychodrama in order to make the most of the group process and increase self respect. Family interaction, family counseling and guidance are also among the counseling services which need to be taken into consideration.
8. Making the adolescents feel that social support system is there for them and making them understand that this is not a means for coercion rank high among the tasks intended for adolescents. On

the other hand, the matter of early identity development of gifted adolescents should be taken into consideration and measures should be taken to facilitate for them to take professionally matured decisions. Among such measures could be the proliferation of resources, study of multiple professional preferences, information about professions, provision of counseling and guidance services.